

buffert som levererade arbetskraft för det mångfasetterade näringslivet under industrisamhällets framväxt i södra Sverige.

Tjära, barkbröd och vildhonung visar på en mängd intressanta, och på det hela taget okända, aspekter av det svenska agrarsamhället. Författarna representerar skilda discipliner, flera naturvetare, några historiker och kulturgeografer. Boken präglas av bredd, läsbarhet och en förmåga, som står etnologin nära, att sätta in kunskap om den skenbart lilla och vardagliga världen i ett större samhälleligt och historiskt sammanhang.

Ella Johansson, Umeå

Lars Ericson: *Lasse i Gatan. Kaparkriget och det svenska stormaktsväldets fall*. Historiska Media, Lund 1997. 277 s., ill. ISBN 91-88930-13-0.

Som arkivarie vid Krigsarkivet i Stockholm har Lars Ericson tillgång till ett forskningsmaterial inom närmsta räckhåll. Det utnyttjar han regelbundet: 1995 kom *Svenska knektar*, 1996 *Svenska frivilliga* och 1997 *Lasse i Gatan*.

Förlaget Historiska Media skriver också på omslaget, att "såväl media som läsare varmt har tagit emot hans breda skildringar av personer, som genom sina insatser avsatt spår i svensk och utländsk historia". Ett omdöme, som recensenten "köper" även för den här aktuella boken. Just komponenterna – bred skildring, kända historiska personer, flyhänt författare och förlag med ambitioner, är en lyckad kombination.

Mycket lyckad ter sig också presentationen av källor och litteratur, en resonerande sådan på 20 sidor, redovisad kapitel för kapitel. Det verkar rent av som en extra förmån att erhålla arkivariens exakta beteckningar på de använda originalhandlingar som man får ta del av. Å andra sidan kan det dock under läsningens gång kanske kännas som en brist, att inte snabbt kunna gå tillbaka till en traditionell uppställnings alfabetiska överblickbarhet.

Titeln på boken verkar länge självklar, men under hand framträder kaparkaptenens hustru Ingela alltmer

som dess huvudperson, och frågan väcks, om inte hon också borde ha fått vara med i huvudrubriken? Under rubrikens lydelse "Kaparkriget och det svenska stormaktsväldets fall" verkar däremot inte endast vara invändningsfri utan dess kapitel därtill skrivna med en smittande entusiasm.

Beskrivningarna av kaperierna och deras män ter sig givetvis helt annorlunda än i Verner von Heidenstams *Karolinerna* (1897–98) och i Gabriel Leijonsköld-Oxenstiernas *Konungens kapare* (1891). Här är de, såsom väntat, formerade med historisk kunskap, som kapitlen Kapare och sjörövare, Kaperiet i nordiska farvatten, Den första kaparsåsongen, Kaparna och slutstriden samt Kaparkrigets effekter. Här skildras kapare, som aktivt deltog i kampen om haven, kaparredier, kapare med kungliga brev, som gav rätt att preja örlogsfartyg och som hade rätt att föra den tretungade svenska örlogsfanan. Vidare, "det farliga men fria, brutala men ack så lockande piratlivet under sjöröveriets klassiska guldålder i början av 1700-talet (s. 50). Kaperiet, som bidrog till att Sverige kunde skjuta upp sitt nederlag från Poltava 1701 till Nystad 1721. Gränser mellan kaperi och sjöröveri. Kaperi, som accepterad form av krigföring etc.

Som en bakgrund till kaparkrigen är det också välgörande att ta del av förf.s analys av svensk och europeisk politik, särskilt om försvarskningsarbetet i de 1658 erövrade landskapen, organisation, ekonomi och politik i området från Svinesund till Öresund med Göteborg som centralort.

Kanske kan försvarskningsarbetet sett i ett jämförande perspektiv t.o.m. hamna i fokus för Historiska Media i ett kommande sammanhang?

Som en komplettering stimuleras till sist läsaren kanske också, att ta del av andra tolkningar och andra angivna arbeten, sådana som H. Almquists *Göteborgs historia* (1929, 1935), O. Traungs *Lars Gathenhielms, Kaperiverksamheten under Karl XII:s tid* (1952), A. Sandklefs och C.-H. Hjortsjös *Lars Gathenhielms vittnesbörd* (1957), Sandklefs *Västkostens allmogesjöfart* (1973) samt W. Bergs (1887), B. Hildebrands och E. Grills artiklar (1966).

Allan T. Nilson, Göteborg